

REFLEXIONS PER A LES RECOMANACIONS POLÍTiques

VERSO - Voluntariat per a l'ocupació europea o com el voluntariat millora l'ocupabilitat.

I. Objectiu

El projecte VERSO neix amb la pretensió de respondre a la pregunta de si el voluntariat pot ajudar a millorar l'ocupabilitat a Europa, en un moment en el qual el problema de l'atur -sobretot entre els joves- és el principal repte dels Govern europeus.

La resposta afirmativa a aquesta pregunta ens portaria a concloure que és necessari que els Govern apostin per reforçar les polítiques de promoció i foment del voluntariat ja que, entre altres aspectes, aquesta aposta serà també una inversió en pro de la millora de l'ocupabilitat i de l'ocupació als nostres barris, a les nostres ciutats i als nostres països.

II. Voluntariat i Ocupabilitat

El projecte VERSO, gràcies a una metodologia de treball complexa que uneix els criteris científics proposats pels socis de coneixement i els criteris polítics de les diferents autoritats públiques ha permès arribar a la conclusió que, efectivament, el voluntariat ajuda a millorar l'ocupabilitat, tant dels usuaris atesos com dels voluntaris participants.

En aquests sentit, i des del punt de vista de l'usuari, les principals conclusions del projecte porten a afirmar que el voluntariat capacita les persones que atén, per dotar-les d'eines i recursos, de coneixements i habilitats en definitiva, que els permetin aconseguir un nivell per accedir al món laboral. El projecte VERSO aprofundeix sobre aquest aspecte i identifica clarament el voluntariat com un pont humà que uneix les persones en risc d'exclusió social i el món laboral, ja que sovint recau sobre el voluntariat la responsabilitat de conduir les persones fins a la línia de sortida o el punt de partida on comencen les polítiques d'integració laboral així com la responsabilitat d'acollir persones que estan fora del circuit ordinari d'inserció i que només troben consol i acompanyament en el voluntariat.

D'aquesta manera, el voluntariat fa possible que acabin essent "empleables" persones que no ho serien d'una altra manera perquè no tenen el nivell mínim exigít (estudis, idioma, coneixements,..), no són independents (manca d'habilitats personals i de relació) o no tenen autoconfiança (tenen problemes de d'estructuració o motivació que els situen al marge de les possibilitats), i que estan al marge de moltes de les polítiques d'ocupació que miren cap a d'altres col·lectius (dones majors de 50 anys, aturats de llarga durada, joves...) però que es descuiden aquest.

Des del punt de vista del voluntari que participa en els projectes, VERSO ha demostrat que aquest es capacita en habilitats socials i instrumentals per a l'exercici de la seva tasca (lideratge, capacitat de comunicació, empatia, autoestima, solidaritat, etc), fet que potencia de manera exponencial la seva ocupabilitat futura, augmenten les possibilitats de trobar una feina o de millora la que té.

III. Polítiques públiques que aposten pel voluntariat

D'acord amb aquestes consideracions, entenem que cal recomanar als Govern europeus – autoritats locals, poders regionals, governs nacionals i governs europeus- que donin suport al fenomen del voluntariat, portant a terme polítiques públiques que, des de diferent punts de vista, evidenciïn aquesta aposta.

Els diferents àmbits des del quals es pot donar suport al voluntariat serien aquests:

- a) Reconeixement i foment del voluntariat
- b) Suport al voluntariat
- c) Promoció del voluntariat
- d) Publicitat i difusió del voluntariat

Les polítiques públiques que cal implementar des d'aquests àmbits s'han de dirigir als diferents agents que intervenen en el territori, tractant que aquestes siguin polièdriques, que impliquin tots els actors necessaris, cadascun dins del seu rol i la seva responsabilitat, i que potenciïn el treball coordinat.

Ara bé, abans de relacionar quines serien les polítiques públiques que el projecte VERSO recomana implementar per al foment del voluntariat, és imprescindible assumir uns principis bàsics per a la seva implementació.

- L'aposta pel voluntariat per part de les Administracions Públiques com a solució a determinades problemàtiques socials ha d'anar acompanyada d'una política que insti els mateixos poders públics, però també l'empresa, la universitat i la resta d'agents, a portar a terme accions de responsabilitat en la mateixa direcció. El voluntariat ha de formar part d'una aposta global, d'un treball compartit. El voluntariat no pot esdevenir la solució, sinó part d'ella.
- El voluntariat no pot ser l'eina o l'instrument que lideri les polítiques públiques de lluita contra l'exclusió social i el foment de l'ocupació dels col·lectius més desafavorits. En aquest sentit, sobre el voluntariat i la seva acció no pot recaure el pes principal de les polítiques públiques que tracten de buscar solucions a la problemàtica de l'atur dels més desafavorits. Sobrecarregar d'expectatives i de responsabilitat el voluntariat, erigint-lo com el pal de paller d'aquestes polítiques seria un error.
- Apostar de manera ferma i convençuda des del poders públics pel voluntariat no pot conduir a l'error de professionalitzar-lo (entesa aquesta professionalització com el fet de responsabilitzar-lo des tasques pròpies d'un perfil laboral,) manllevant la seva essència. El foment del voluntariat s'ha de fer tractant de respectar la seva naturalesa de transformació social des del compromís personal. L'aposta pel voluntariat no pot significar simplement encarregar al voluntariat una parcel·la de responsabilitat, sinó fer-lo créixer pel seu valor intrínsec i pels valors que repercuteixen sobre la societat. La ciutadania organitzada a través del voluntariat assumirà la seva parcel·la de responsabilitat, però ho farà d'acord amb els seus principis i la seva naturalesa.

- El foment del voluntariat des dels governs s'ha de plantejar com el foment d'una política preventiva contra l'exclusió social severa. Resulta obvi que el voluntariat sovint actua com a pal·liatiu a determinades situacions, però les polítiques públiques han de veure l'aposta pel voluntariat com l'aposta per un element estratègic dins de les polítiques preventives. Cal, doncs, dissenyar les polítiques públiques que donen suport al teixit associatiu i als seus voluntariats des d'aquest punt de vista no oblidant que el voluntariat sovint assumeix una triple funció de manera simultània:
 - Tasca de prevenció: perquè els seu propi exercici apodera la ciutadania i amb la seva actuació crea entorns amables de convivència i cohesió socials i comunitàries
 - Tasca pal·liativa: perquè no deixa que els col·lectiu atesos caiguin més avall i es degradin.
 - Tasca de sensibilització: perquè crea conscienciació social sobre els valors com la solidaritat, la coresponsabilitat social, la justícia, l'activisme o la pro activitat.
- La inversió en el foment i la promoció del voluntariat ha d'anar acompanyada d'una política pública d'inserció laboral coherent i potent, que begui dels principis i valors del voluntariat, que tinguí en compte el factor humà per donar continuïtat a la tasca del voluntariat amb els grups més exclosos i triï un model de societat que cerqui la cohesió social. Si l'aposta pel voluntariat no té una continuïtat en relació a les polítiques d'ocupació, la inversió realitzada serà ineficient i deixarà de ser cert que el voluntariat millora l'ocupabilitat de les persones. El voluntariat és certament una peça clau en la millora de l'ocupabilitat però el seu esforç és en va si les persones no aconsegueixen ocupar-se. Si no hi ha política pública d'inserció laboral i ocupació que li doni continuïtat i no hi ha sortides reals a l'ocupació, el voluntariat estarà jugant només un rol de control i aplaçament social.

Les propostes de polítiques públiques a implementar per cada un dels àmbits són aquestes:

MESURES DE RECONeixEMENT I FOMENT

- Impulsar els valors del voluntariat entre els menors de 18 anys, especialment a través de la metodologia d'aprenentatge-servei, com a primera mesura per mobilitzar-los cap al voluntariat
- Impulsar actuacions dirigides a fer visibles les accions del voluntariat per aconseguir generar una ciutadania més activa i participativa i augmentar el nombre de persones voluntàries.
- Impulsar i donar suport a les campanyes de promoció de voluntariat, per sensibilitzar la ciutadania i mobilitzar-la per a la seva implicació com a persones voluntàries, fent especial incidència en la promoció del voluntariat entre la població desocupada.
- Impulsar la participació en projectes de voluntariat entre col·lectius específics (estudiants majors de 18 anys, persones desocupades, dones, immigrants...), i entre la societat en general.
- Impulsar la participació en activitats de voluntariat entre el col·lectiu de persones jubilades o prejubilades, per fomentar la transmissió de coneixements vinculats amb el món laboral entre les persones a les que acompanyen.
- Elaborar una estratègia de govern sobre el voluntariat que reculli els valors i filosofia del voluntariat i que sigui assumit de forma transversal pels diferents agents.

This project is co-financed by the European Regional Development Fund and made possible by the INTERREG IVC programme

- Fomentar el reconeixement de les habilitats i la capacitats del voluntari en l'exercici de la seva acció voluntària per part del món empresarial.
- Posar en valor actuacions de voluntariat de la ciutadania, especialment accions puntuals i massives d'implicació social i reconèixer-li el seu rol de proactivitat social i premiar socialment les bones pràctiques de voluntari
- Impulsar, per part de les empreses, polítiques internes de promoure del voluntariat entre els treballadors amb mesures facilitadores de la jornada laboral per tal d'aconseguir una participació i contacte directe amb les projectes de les entitats del tercer sector.

MESURES DE SUPORT

- Donar suport econòmic o material a les entitats o institucions que impulsin accions de voluntariat destinades a la ciutadania i prioritzar el suport financer als projectes de voluntariat de les entitats que tenen correctament estructurat el procediment d'aprenentatge -formal i informal- de les persones voluntàries.
- Acordar entre les diferents administracions implicades, un sistema de reconeixement formal de les diferents habilitats, coneixements i aprenentatges que adquireixen les persones voluntàries en l'exercici de la seva activitat.
- Impulsar i donar suport als plans de formació de voluntariat de les entitats.
- Proporcionar assessorament gratuït a les entitats i organismes que fomenten el voluntariat.
- Donar suport, assessorament i recursos a les administracions locals per ajudar a desenvolupar i implementar estratègies de treball en xarxa entre empreses i entitats de voluntariat per l'execució de projectes conjunts destinats a la millora de l'ocupabilitat del territori.
- Impulsar i donar suport als plans de formació de voluntariat de les entitats.
- Donar suport a les empreses en la identificació de possibles formes de col·laboració amb el tercer sector i en la identificació i coneixement des les entitats que el conformen, per teixir aliances durables.

MESURES DE PROMOCIÓ

- Impulsar el treball en xarxa entre les empreses i entitats de voluntariat, perquè les empreses coneguin, identifiquin i valorin els valors, capacitats i habilitats que adquireixen les persones voluntàries.
- Impulsar la incorporació de la participació dels estudiants en projectes de voluntariat dins del currículum universitari
- Impulsar la incorporació dins del currículum professional i formatiu de la participació en projectes de voluntariat transfronterer.
- Impulsar els projectes de voluntariat que incorporen com a persones voluntàries, els usuaris i usuàries dels seus projectes.
- Promoure a nivell local les pràctiques de voluntariat organitzat com a peça clau per l'ocupabilitat i com a mesura preventiva de l'exclusió social.
- Promoure les iniciatives de les empreses que fomenten la participació ciutadana activa, la solidaritat i la col·laboració amb entitats del propi territori
- Promoure accions dirigides a la ciutadania que incentivin la implicació de persones en activitats de voluntariat

- Promoure els territoris socialment responsables (món local, món empresarial, entitats i agents educatius), com a eina de cohesió social, facilitant espais de trobada entre tots els agents de cada territori.

MESURES DE PUBLICITAT

- Difondre material virtual que reculli exemples de projectes de voluntariat directament vinculats amb la millora de l'ocupabilitat
- Promoure en els diferents mitjans de comunicació, la difusió de campanyes de captació de voluntariat i de reportatges destacant la importància i valors de l'activitat voluntària.
- Impulsar espais virtuals de difusió, compartits entre els diferents agents, per facilitar el coneixement i el treball en xarxa
- Impulsar butlletins electrònics i espais web especialitzats en matèria de voluntariat i en les polítiques que es duen a terme per al seu suport, acompanyament i millora.
- Difondre i publicitar des de les empreses, la política de responsabilitat social corporativa de l'empresa i de la pròpia línia estratègica en voluntariat atenent la comunicació interna dirigida als treballadors i la comunicació externa dirigida al sector empresarial.

IV. Conclusions

Els projecte VERSO recomana als diferents governs europeus que el voluntariat es reconegui, s'impulsi, s'encoratgi i es respecti, i que se'n tingui en compte. El projecte VERSO demana una aposta decidida i ferma per les polítiques públiques d'impuls del fenomen del voluntariat, per fomentar una ciutadania activa, participativa i transformadora que, en la seva justa mesura, contribueix a la millora de l'ocupabilitat i l'ocupació.

El projecte VERSO recomana als poders públics fer aquest esforç, i adverteix que per fer-lo rendible –rendible tant des del punt de vista del capital humà implicat com en termes d'inversió econòmica dels propis governs- caldria acompanyar aquestes polítiques socials de promoció i suport del voluntariat d'unes polítiques d'inserció laboral que facin real l'ocupació. D'altra manera, l'esforç haurà estat en va. Per aquest motiu el projecte VERSO recomana repensar el model de societat cap a un model que implementi polítiques socials i econòmiques encaminades a obtenir societats més cohesionades, participatives i amb major justícia social, benestar i igualtat d'oportunitats.

El projecte VERSO recomana aquesta doble acció. No fer-ho, seria acceptar que la dignitat de les persones, per la qual lluiten els voluntaris dia a dia quan porten a terme la seva acció transformadora, no és la prioritat dels governs, ni de les empreses. No fer-ho seria fomentar una Europa que dóna més importància a la caritat que a la justícia social, a l'atenció paliativa que a la política preventiva. No fer-ho perpetuaria unes desigualtats socials contra les quals justament lluita la ciutadania organitzada a través de la seva acció voluntària..